

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА
Факультет культури і мистецтв
Кафедра музичного мистецтва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної (магістерської) роботи

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на
тему: «Сучасні напрями музичного мистецтва і їх роль у

формуванні музичної культури учнів»

Виконав:

студент II курсу ОР "Магістр"
групи КМОМ-21с спеціальності
014.13 середня освіта (музичне
мистецтво)

Карпенко В.С.

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент

Жигаль З.М.

Рецензенти:

кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри музикознавства та хорового

мистецтва ЛНУ ім. І. Франка

Чучман В. М.

кандидатка мистецтвознавства,

доцентка Король О.М.

Львів - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ I. ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ОСОБИСТІТЬ	5
1.1 Огляд популярних музичних жанрів.....	5
1.1.1 Пісня, солоспів.....	10
1.1. 2 Хорове мистецтво.....	13
1.1.3 Танець, марш	18
1.2. Класична західноєвропейська музика і її вплив на розвиток музичної культури учнів.....	21
1.3. Аналіз української класична музика.....	26
РОЗДІЛ II. СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ НАРОДУ	30
2.1 Особливості сучасних музичних напрямів.....	30
2.2 Вплив сучасної музики на формування музичної культури учнів.....	3
4	
2.3 Стан розвитку музичного мистецтва на сучасному етапі.....	38
ВИСНОВОК	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	54

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі музичне мистецтво є невід'ємною частиною культурного життя суспільства. Його багатогранність, стилістичне розмаїття та постійна еволюція впливають на всі аспекти формування особистості, зокрема на музичну культуру молодого покоління. В умовах глобалізації та швидких технологічних змін важливим завданням є розвиток у молоді здатності сприймати та оцінювати сучасні музичні явища, зберігаючи при цьому зв'язок із традиційною музичною спадщиною. Це особливо важливо для учнів, адже саме в шкільному віці закладаються основи естетичного смаку, музичної компетентності та здатності до творчого самовираження.

Музичне мистецтво сьогодні містить в собі дві сфери – традиційна класика та музика, що стала частиною «масової культури» (рок-музика, джаз, а також поп-музика та ін.). Ці дві сфери сучасного мистецтва розвиваються незалежно одна від одної. Кожна з цих музичних областей має своїх прихильників, своїх слухачів. Якщо говорити про переваги одного із музичних напрямків, маючи на увазі естетичний вплив на слухача, а також вражень, які викликає кожен жанр, - уся ця багатогранна музика представляє собою одне ціле. Хоча нерідко між прихильниками кожної з цих течій відчувається неприязнь, навіть агресивність.

І тому бажано, щоб сучасний учитель музики був у курсі інтересів і уподобань своїх учнів, допомагав школярам правильно орієнтуватись у сучасній музиці, проводити історичні паралелі та знаходити тематичні та жанрові зв'язки між народною, професійною класичною музикою, що входить до навчальної програми, та сучасним музичним мистецтвом. Також не менш важливим завданням педагога є професійно допомогти учням розібратися в різних напрямках сучасного

музичного життя, виховати у школярів хороший смак не тільки щодо «серйозної» музики, але і щодо «легкої».

Проблемам виховання, формування естетичних потреб, ідеалів, смаків, музичних інтересів, розвитку творчих здібностей присвячено праці сучасних українських музикантів-педагогів: А. Болгарського, Л. Коваль, О. Кузнецової, Р. Марченко, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Ростовського, Л. Хлебнікової та ін.

Сучасні напрямки музичного мистецтва, такі як популярна музика, етнічна творчість, рок, електронна музика та інші, активно впливають на емоційний, естетичний та інтелектуальний розвиток учнів. Водночас інтеграція цих жанрів у освітній процес залишається недостатньо розробленою в педагогічній науці. Саме тому дослідження їхньої ролі у формуванні музичної культури учнів є актуальним і має значний практичний потенціал.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичний аналіз ролі сучасних напрямків музичного мистецтва у формуванні музичної культури учнів.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність сучасних напрямків музичного мистецтва та їхній вплив на особистість учня.
2. Проаналізувати історичні передумови розвитку музичного мистецтва і їхній зв'язок із сучасними тенденціями.
3. Дослідити музичну культуру учнів у контексті сучасної шкільної освіти.
4. Розробити методичні рекомендації щодо інтеграції сучасних музичних напрямків у навчальний процес.

Об'єктом дослідження є музична культура учнів.

Предметом дослідження є роль сучасних напрямків музичного мистецтва у формуванні музичної культури учнів.

У процесі дослідження використовувались такі **методи**:

Теоретичні: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення для вивчення наукової літератури, спостереження.

Наукова новизна роботи полягає у виявленні специфічних особливостей сучасних напрямків музичного мистецтва та їхнього впливу на формування музичної культури учнів.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (47 найменувань) та додатків. Обсяг роботи становить 65 сторінок.

РОЗДІЛ I. ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ОСОБИСТІТЬ

1.1 Огляд популярних музичних жанрів

1.1.1 Пісня, солоспіви

Історичний аналіз розвитку музичного мистецтва та його вплив на формування особистості – це надзвичайно важливий аспект, який розкриває, як музика відіграла ключову роль у вихованні, розвитку емоцій, формуванні світогляду та моральних цінностей. Музичне мистецтво, починаючи від найдавніших часів до сьогодення, змінювалося разом із суспільством і завжди було відображенням його цінностей та потреб.

В наш, дуже нестабільний час, музика і всі сучасні напрямки музичного мистецтва, відіграють неабиякий вплив на людей тому для наших музичних фахівців постає важливе завдання загально музичного виховання.

Мета його зробити кожному людину культурним слухачем музики здатним любити її, цінувати найсерйозніші твори могутнього мистецтва головним завданням якої є зацікавити слухачів, емоційно захопити їх. Інтерес до музики, захоплення нею, любов до неї — неодмінна умова для того, щоб вона широко розкрила і подарувала нам свою красу.

Які ж є сучасні напрями музичного мистецтва?: Хочеться дати маленьку характеристику музиці, яка звучить, грається, танцюється, співається в самий наш теперішній час. Не можна відірвати сприйняття музики від її фундаменту: народної музики та класичної.

Почнемо з самого початку. На формуванні музичної культури учнів, дуже сильно впливає на якій музиці йде його виховання. Пісня давня і теперішнього пов'язана з життям і культурою народу. Джерелом її є реальне життя та побут людини. У ній правдиво і живо відображено світ

в якому живуть люди, їхні характери, психологія і світогляд всього народу.

Українська пісня у багатьох аспектах є унікальним явищем світової культури. З першою появою на світ, дитина стикається з піснею - це колискова мами, солоспів, коли мати передає найвище почуття любові до своєї дитини. Раніше коли не було телебачення, в кожній хаті збиралася сім'я після роботи і співали, співали. Наші пісні, українські, такі мелодійні, співучі, протяжні, йдуть від самого серця. Музичний приклад: "Ой не світи, місяченьку"

А також є багато веселих, жартівливих пісень.

Музичний приклад: "Ой кум до куми залицявся" (див. додаток, ст 59)

Пісні, солоспів, дуже поєднанні з хоровим співом. Як казав великий вчитель Д. Ушинський: «В пісні, а особливо в хоровій пісні - є щось оживляючи, організуюче» [26,48].

І так воно є дійсно. Відчуття колективу: разом дихати, переживати музичні образи, сповнює у нас енергія єдності і радості. Хочеться згадати такі наші Львівські колективи:

- хор «Нескорені» - Богдани Сімович

- чоловіча хорова капела «Буревісник» - Михайла Телюка

- хор «Дударик» - Миколи Кацала

Всі учні, які співали у хорах, мали чудову можливість сформувати собі чудовий музичний смак. Хоровий спів - це багатство народне, зараз його потрібно піднімати на вищий рівень. Людина яка уникає знайомства з хоровою музикою позбавляє себе хвилин найбільшої радості, найблагородніших та високих художніх переживань, що виховують волю, розум, серце.

Пісня та солоспіви – це особливий жанр вокальної музики, який має глибокі корені в українській культурі. Вони становлять важливий пласт українського музичного мистецтва, адже поєднують у собі мелодію, поезію та духовну традицію.

Визначення та значення жанру

- Пісня – це вокальний жанр, який виконується соло, ансамблем або хором. Вона може бути народною, авторською, класичною або популярною.

- Солоспів – це форма камерно-вокальної музики, в якій головна увага приділяється солісту та його інтерпретації тексту в музичному контексті. У солоспіві важливий баланс між музикою та словом.

Українські пісні та солоспіви сприяють формуванню музичної культури учнів, адже:

- Вони знайомлять із багатством народної творчості.
- Вчать відчувати взаємодію слова й музики.
- Розвивають вокальні, слухові та інтерпретаційні навички.

- Пісня як основа музичної культури

Народна пісня

Українська народна пісня стала основою для розвитку професійної музики. Народні мелодії надихали композиторів, які вміло вплітали їх у свої твори. У пісні відображені історія, побут, традиції, світогляд нашого народу.

Народні пісні поділяються на жанри:

- Ліричні пісні (наприклад, “Ніч яка місячна”) – сповнені емоційної глибини.
- Козацькі пісні (“Ой на горі та й жінці жнуть”) – відображають історію героїзму.
- Колядки й щедрівки – символ святкової обрядовості.

У школах пісня використовується для співу та слухання, щоб:

- Формувати у дітей любов до рідної культури.
- Розвивати вокальні навички.
- Знайомити з історичним та соціальним контекстом творів.

Пісня в творчості українських композиторів

Композитори романтизму, такі як Микола Лисенко, активно працювали з жанром пісні. Вони брали народні мотиви, збагачуючи їх професійною обробкою. Наприклад:

- “Дощик” Лисенка – приклад обробки народної пісні для хору.
- Пісні “Віють вітри” чи “Зоре моя вечірня” стали шедеврами, які продовжують виховувати музичний смак учнів.

Солоспів в українській класичній музиці

Жанрові особливості солоспівів

Солоспів – це поєднання поетичного тексту та камерної музики. Вони вимагають від виконавця глибокого розуміння тексту й інтонаційної виразності.

Український солоспів почав розвиватися у ХІХ столітті. Він ґрунтується на народних мелодіях, але використовує складні гармонії та професійні вокальні техніки.

Творчість українських композиторів у жанрі солоспіву

- Микола Лисенко: Його солоспів, написані на вірші Тараса Шевченка (“Садок вишневий коло хати”, “Минають дні, минають ночі”), стали еталоном камерно-вокальної музики. Вони наповнені національним колоритом та глибокою емоційністю.
- Кирило Стеценко: У своїх солоспівах розкривав філософську тематику й багатство української мови.
- Яків Степовий: У солоспівах, таких як “Мені однаково”, поєднував український мелос із західноєвропейськими стилями.

- Станіслав Людкевич: У його творчості солоспіви відігравали важливу роль як засіб вираження національної ідентичності.

Як казав великий композитор - Людвіг ван Бетховен [Музика повинна висікати вогонь в душі людини, викликати сильні, позитивні емоції. Викликати відгук у слухачеві щоб йому захотілось жити і творити] і така музика несе світло і божественну любов.

Роль пісень і солоспівів у навчальному процесі

Пісні у шкільній програмі

- Пісні використовуються як матеріал для співу, зокрема:
- “Щедрик” Леонтовича – чудовий приклад національної музичної спадщини.
- Твори Лисенка, які вчать дітей правильної вокальної подачі та розвивають почуття ритму.
- Виконання народних і класичних пісень допомагає формувати:
- Вокальні навички.
- Командний дух через хоровий спів.
- Розуміння зв’язку між текстом і музикою.

Солоспіви у музичній культурі учнів

- Виконання солоспівів у позашкільних гуртках чи уроках музики:
- Розвиває акторську майстерність, адже солоспів вимагає емоційної виразності.
- Допомагає учням зануритися в поетичний і музичний світ творів.
- Вчить інтерпретації тексту та його музичного втілення.

Інноваційні підходи у викладанні пісень і солоспівів

- Крос Дисциплінарний підхід: Зв’язок музики з літературою – аналіз текстів творів.
- Мультимедійні технології: Візуалізація змісту пісень і солоспівів (наприклад, створення презентацій чи відеопроєкцій до виконання).

- Проектна діяльність: Учні можуть досліджувати творчість композиторів, пов'язаних із жанром пісні та солоспіву, і презентувати свої відкриття у формі вистав чи концертів.

Учні які виховані на українській пісні будуть мати добрий музичний смак, і цю любов до пісні вони принесуть через все життя.

Бувають пісні написані композитором та поетом, але рахуються як народні. Така мелодія відомої української пісні «Заповіт» - написано полтавським вчителем Г. П. Гладким, на вірші Тараса Григоровича Шевченка. Пісня набула такої широкої популярності і в Україні і за її межами вважається народною.

Музичний приклад: “Заповіт” (див. додаток, ст. 60)

Дуже важливо щоб учні сприймали пісню як невід’ємну частину свого життя.

1.1. 2 Хорове мистецтво

Хорове мистецтво є однією з найдавніших і найпоширеніших форм музичної творчості в Україні. Його унікальність полягає в об’єднанні голосів, яке створює багатоголосся, що здатне передати глибокі емоції та духовні переживання. У процесі музичної освіти хорове мистецтво займає особливе місце, сприяючи вихованню колективізму, гармонії та духовності.

Визначення та значення хорового мистецтва

Хорове мистецтво – це форма вокального виконання, у якій беруть участь кілька людей (хор), об’єднаних у групи за тембрами (сопрано, альт, тенор, бас). Воно є одним із найпотужніших засобів музичної виразності, який поєднує мелодію, ритм і текст.

Хорове мистецтво виконує такі функції у формуванні музичної культури:

- Розвиває слухові та вокальні навички.

- Виховує колективізм і дисципліну.
- Ознайомлює учнів із багатством національної музичної спадщини.

Історичний розвиток хорового мистецтва в Україні

Доба Київської Русі

Хоровий спів розпочався з церковного мистецтва. Духовні піснеспіви – знаменний розспів і багатоголосний партесний спів – стали першими прикладами хорового виконавства.

Козацька доба

У XVII-XVIII століттях українські хорові традиції активно розвивалися. Партесний спів, який передбачав складне багатоголосся, став основою для подальшого розвитку хорового мистецтва. В цей період виникають знамениті хорові колективи при церквах і братствах.

XIX століття – епоха романтизму

Цей період пов'язаний із творчістю Миколи Лисенка, який заснував традицію української хорової музики на основі народних пісень. Його хорові твори, такі як “Боже великий, єдиний” та обробки народних пісень, стали зразками національної класики.

XX століття

Композитори цього часу, зокрема Лев Ревуцький, Кирило Стеценко, Микола Леонтович, створювали хорові твори, які відображали національні традиції. Найяскравішим прикладом є “Щедрик” Леонтовича, який став відомим у всьому світі.

Жанрове розмаїття хорового мистецтва

1. Духовна музика:

- Твори для церковних хорів (канти, псалми, колядки, тропарі).
- Приклад: “Херувимська” Дмитра Бортнянського.

2. Світська хорова музика:

- Обробки народних пісень, авторські твори.

- Приклад: “Закувала та сива зозуля” Лисенка.
3. Хорові опуси сучасних композиторів:
- Поєднують традиції з сучасними стилями.
 - Приклад: твори Валентина Сильвестрова або Євгена Станковича.

Роль хорового мистецтва у музичній освіті

Виховання через хор

Хоровий спів є важливим елементом музичної освіти, адже:

- Розвиває музичний слух, голос, почуття гармонії.
- Вчить працювати у колективі.
- Допомагає зрозуміти взаємодію різних партій (сопрано, альт, тенор, бас).

Використання хорового мистецтва у школі

Хорові твори включені до шкільних програм як для слухання, так і для виконання.

- У початковій школі діти виконують прості народні пісні.
- У середніх класах знайомляться з обробками Лисенка, Леонтовича, Степового.
- У старших класах можуть вивчати складніші багатоголосні твори.

Переваги хорового співу для учнів

- Емоційний розвиток: виконання творів дозволяє глибше переживати зміст тексту.
- Духовне збагачення: знайомство з духовними творами пробуджує інтерес до культурної спадщини.
- Соціалізація: колективний спів допомагає розвивати комунікативні навички.

Інноваційні підходи до викладання хорового мистецтва

1. Інтеграція з іншими дисциплінами:

- Аналіз текстів хорових творів у контексті літератури чи історії.

2. Сучасні технології:

- Використання записів відомих хорових колективів.
- Візуалізація нотного тексту за допомогою мультимедіа.

3. Проєктна діяльність:

- Створення учнями власних хорових композицій або аранжувань.

Хорове мистецтво у контексті національної свідомості

Українське хорове мистецтво є носієм національної ідентичності. Воно знайомить учнів із культурними й духовними цінностями, формує гордість за свою країну. Виконання творів, таких як “Щедрик” або “Заповіт” Лисенка, сприяє вихованню патріотизму та любові до рідної землі.

1.1. 3 Танець, марш

Не менше значення в нашому житті мають танці. Танці носять собі особливості кожного народу. Тому вони дуже різноманітні по характеру. Наприклад: «Жига» - старовинний танець англійських моряків, дуже веселий; «Халлінг» - норвезький сольний танець, спокійний; Польські танці - «Мазурка» «Полонез»; «Полька» - чеський танець, назва його від слова (pulsa - половинка) тобто танцювати його потрібно маленькими кроками, це живий, веселий танець в якому танцюють парами по колу;

Наші улюблені українські танці: козачок, коломийка, увиванець, і найбільш улюблений - гопак. Темп його від початку до кінця змінюється: Спершу він більш спокійний, а потім поступово прискорюється і під кінець стає дуже швидкий.

Наш улюблений український танець - «Гопак» - найпоширеніший в Україні народний танець, темп його від початку до кінця змінюється. Спершу він більш спокійний, а потім поступово прискорюється. І під кінець стає дуже швидкий. Танець цей веселий, найчастіше він проходить як змагання між окремими танцюристами. Учасники танцю, підбадьорюють танцюристів плещучи в долоні, а в момент особливих веселощів, вигукують слово «Гоп» від якого і походить назва танцю. (див. додаток, ст. 63)

Марші, вальси, танці - необхідні нашим учням і всьому молодому поколінню, так як вони дають можливість виразити себе в русі. Це також є неабиякий аспект сучасного напрямку музичного виховання.

Також варто звернути увагу на вальс:

Вальс це найбільш улюблений танець західноєвропейських народів. Свій початок вальс веде з плавного повільно сільського танця Landlera - 3 чверті, популярним він дуже був в Австрії, Німеччині, Чехії, в 19-му столітті, Вальс став популярним по всій Європі. Столицею вальсу рахується Вена - Австрія.

Велику роль в розвитку і поширенню вальсу зіграв Венський композитор 19ст Йоган Штраус. (На прекрасному блакитному Дунаї)

Танець як форма мистецтва є однією з найстаріших і найуніверсальніших форм вираження емоцій і культурних традицій. Жанри танцювальної музики, такі як марш, полька, вальс, мають важливе місце в українській музичній спадщині та сучасній музиці. Вони відіграють значну роль у формуванні музичної культури учнів, допомагаючи розвивати ритмічність, художнє мислення й інтерес до національної культури.

Танець в українській класичній музиці

Українська класична музика активно використовувала танцювальні жанри, адаптуючи їх до концертного та академічного виконання.

- Народні танці як основа: Гопак, козачок, аркан, метелиця слугували джерелом натхнення для композиторів. Вони додавали в музику національний колорит і виразність.
- Танцювальна музика в творчості українських композиторів:
- Микола Лисенко: Танцювальні мотиви пронизують його опери (“Тарас Бульба”, “Наталка Полтавка”), зокрема гопак і козачок.
- Левко Ревуцький та Кирило Стеценко: Використовували народні танці у фортепіанних та хорових творах.
- Микола Леонтович: У його хорових творах часто звучать танцювальні ритми, наприклад, у “Дударик”.

Марш в українській музиці, (Марш у класичній музиці)

Марш завжди був пов’язаний із урочистістю, героїзмом та святковістю. Українські композитори адаптували цей жанр для патріотичних і духовних творів.

- Марш у творчості Лисенка: Наприклад, хор “Боже великий, єдиний” часто сприймається як урочистий марш, хоча це духовний гімн.
- Станіслав Людкевич: Його “Заповіт” (на вірші Шевченка) сприймається як духовний марш національного відродження.

Марш у сучасній музиці

- Сучасні українські композитори використовують марш у кінематографі, театрах, патріотичних заходах.
- Приклад: Марші, що звучать на військових парадах, збагачені сучасними інструментальними обробками.

Використання у школі

Маршеві твори допомагають учням відчувати ритмічну організацію музики, розвивають дисципліну та емоційну піднесеність.

Полька в українській музиці, (Полька в народній традиції)

Полька як танець була запозичена з європейської культури, але набула локального українського колориту. Її легкий і жвавий ритм дозволяв композиторам створювати яскраві інструментальні та вокальні твори.

Полька у творчості українських композиторів

- Василь Барвінський: У його фортепіанних творах полька отримала характерну ліричність і національне забарвлення.
- Олександр Білаш: Включав елементи польки до вокальних і інструментальних творів.

Полька у сучасній музиці

Сучасні ансамблі народних інструментів продовжують виконувати польки у стилізації, збагачуючи її сучасними гармоніями та інструментальними ефектами.

Полька у шкільному навчанні

- Полька використовується для розучування ритмічних малюнків і танцювальних елементів.
- Інтерактивні уроки з полькою сприяють розвитку координації та музичної пам'яті.

Вальс в українській класичній та сучасній музиці

Вальс у класичній музиці

Вальс увійшов в українську музику як жанр із європейськими коренями, але отримав локальну інтерпретацію.

- Композитори ХІХ століття:
- Микола Лисенко: Вальсові мотиви використовувалися в його фортепіанних творах.
- Дмитро Січинський: У його вокальних творах вальс отримав ліричну спрямованість.
- Твори ХХ століття:

- Вальс із опери “Запорожець за Дунаєм” Гулака-Артемівського – приклад вишуканого поєднання європейського жанру та українських традицій.

Сучасний український вальс

Сучасні композитори, такі як Мирослав Скорик, адаптують вальс до сучасних оркестрових та інструментальних форм. Його виконують як в академічному, так і в популярному середовищі.

Використання в школі

- Вальсовий ритм допомагає учням зрозуміти тридольний метр і відчуття плавності.
- Включення українських вальсів у репертуар шкільних ансамблів і хорових колективів сприяє розвитку емоційності та художнього смаку.

Танець у сучасній українській музиці

Сучасні українські композитори та виконавці активно інтегрують танцювальні жанри у свої твори:

- Фольклорні ансамблі, такі як “ДахаБраха” чи “Гуцул Каліпсо”, використовують елементи традиційних танців (гопак, козачок) у сучасних стилях.
- Танцювальні мотиви присутні у популярній музиці, зокрема в електронних реміксах на народні мелодії.

Інноваційні підходи до викладання танцювальної музики

1. Інтеграція з хореографією: Учні можуть не лише слухати чи виконувати танцювальну музику, а й розучувати її рухи.
2. Інтерактивні уроки: Аналіз танцювальних ритмів за допомогою інтерактивних технологій, створення аранжувань.
3. Проектна діяльність: Учні можуть досліджувати історію танцювальних жанрів, презентувати це у вигляді вистав, концертів або мультимедійних презентацій.

Танцювальні жанри, такі як марш, полька, вальс, є невід’ємною частиною української класичної та сучасної музики. Вони сприяють формуванню ритмічності, художнього смаку, емоційної виразності й глибшого розуміння національної культури. Використання танцювальної музики в освітньому процесі допомагає учням усвідомити цінність музичної спадщини та розвивати творчі здібності.

1.2 Класична західноєвропейська музика і її вплив на розвиток музичної культури учнів

Класична західноєвропейська музика і її вплив на розвиток музичної культури учнів. Класична музика Західної Європи відіграє особливу роль у формуванні музичної культури учнів. Вона є основою для багатьох музичних традицій, і її вивчення не тільки знайомить учнів із зразками високого мистецтва, але й сприяє розвитку естетичних почуттів, інтелектуальних здібностей та емоційної чутливості. Завдяки гармонії, глибині та інтелектуальному змісту, класична музика розширює світогляд, формує художнє мислення та здатність аналізувати складні музичні форми.

Основні періоди класичної західноєвропейської музики

Розвиток західноєвропейської класичної музики охоплює декілька важливих історичних етапів, кожен із яких вплинув на формування музичної культури людства і збагачує навчальний процес у школі.

1. Від Середньовіччя до Ренесансу (IX–XVI ст.)

• Музика Середньовіччя.

Цей період відзначається розвитком церковної музики, зокрема григоріанського хоралу, який став основою європейської духовної музики. Світська музика також отримала розвиток завдяки творчості трубадурів і мінезингерів, які популяризували жанри балад і пісень.

Ознайомлення з музикою цього періоду допомагає учням зрозуміти початки багатоголосся, особливості канонів і традиції духовного співу.

- Музика Ренесансу.

У цей період розвивається поліфонія, представлена творами таких композиторів, як Джованні П'єрлуїджі да Палестріна і Орландо ді Лассо. Світська музика досягає нового рівня розвитку завдяки мадригалам. Ці твори дозволяють учням усвідомити, як мелодія взаємодіє з текстом, розвиваючи розуміння складних багатоголосих структур.

2. Епоха Бароко (XVII – перша половина XVIII ст.)

Бароко – період пишності, драматизму та емоційної виразності. Його яскравими представниками є Йоганн Себастьян Бах, Георг Фрідріх Гендель і Антоніо Вівальді. Барокова музика подарувала світу такі жанри, як опера, кантата, ораторія, концерт і сюїта. Вивчення цієї музики розвиває в учнів почуття стилю, знайомить із гармонійною складністю та багатоголосними формами, формуючи аналітичні та слухові навички.

3. Епоха Класицизму (друга половина XVIII ст.)

Класицизм характеризується ясністю форм, рівновагою й гармонійністю. Композитори, такі як Вольфганг Амадей Моцарт (додаток, ст. 64), Людвіг ван Бетховен (додаток, ст. 6) і Йозеф Гайдн, створили жанри симфонії, сонати, камерної музики та опери. Знайомство з музикою цього періоду допомагає учням зрозуміти структуру складних музичних форм, таких як сонатна форма, що сприяє розвитку логічного мислення.

4. Романтизм (XIX ст.)

Романтична музика відзначається емоційністю, індивідуалізмом і яскравими мелодіями. Серед видатних композиторів цього періоду – Фредерік Шопен, Франц Шуберт, Ріхард Вагнер і Йоганнес Брамс. Жанри, які вони розвивали (романси, програмна симфонія,

інструментальні мініатюри), викликають в учнів глибокі емоційні переживання та сприяють формуванню уяви й емпатії.

5. Імпресіонізм і модернізм (кінець XIX – початок XX ст.)

- Імпресіонізм.

Творчість Клода Дебюссі та Моріса Равеля відкриває нові горизонти звучання завдяки експериментам із гармонією та тембровими фарбами.

- Модернізм.

Композитори, такі як Ігор Стравінський та Арнольд Шенберг, шукали нових форм і сміливих рішень у музиці. Ці стилі стимулюють творче мислення учнів і цікавість до новаторства.

Вплив класичної музики на музичну культуру учнів

1. Розвиток музичного слуху.

Аналіз складних гармоній, мелодій і ритмів дозволяє учням навчитися уважно слухати й глибше розуміти музичний матеріал. Поліфонія Баха сприяє вдосконаленню слухових навичок і логічного мислення.

2. Формування емоційної культури.

Класична музика збагачує емоційний світ учнів. Наприклад, романтичні твори Шопена викликають глибокі переживання, сприяючи розвитку емпатії.

3. Розвиток інтелектуальних здібностей.

Аналіз музичних форм, таких як соната чи фуга, стимулює логічне мислення та розширює кругозір завдяки вивченню історичного контексту.

4. Виховання естетичного смаку.

Класична музика знайомить учнів із гармонійними ідеалами різних епох, навчає розуміти баланс і пропорції у мистецтві.

5. Патріотичний аспект.

Вивчення впливу західноєвропейської музики на творчість українських композиторів, таких як Микола Лисенко чи Василь Барвінський, допомагає формувати національну гордість.

Використання західноєвропейської музики у шкільній освіті

- Слухання музики.

Учні аналізують шедеври Моцарта, Бетховена чи Баха, вивчаючи гармонійну та мелодійну структуру їхніх творів.

- Виконання творів.

Практичне виконання адаптованих творів (наприклад, Моцарта чи Шуберта) розвиває технічні й виразні навички учнів.

- Інтеграція з іншими предметами.

Аналіз історичного контексту або поєднання музики з літературою (наприклад, творчості романтиків із поезією) робить вивчення музики більш змістовним.

Інноваційні методи викладання класичної музики

1. Інтерактивні технології.

Використання онлайн-платформ для вивчення музичних гармоній або перегляду відео-лекцій.

2. Проєктна діяльність.

Учні створюють презентації або відеоролики про композиторів та їхню творчість.

3. Творчі завдання.

Імпровізація на основі класичних тем або перекладення класичних творів для сучасних інструментів.

Сучасний контекст класичної музики

Класична музика залишається актуальною завдяки сучасним інтерпретаціям. Її використовують у кіно, рекламі, комп'ютерних іграх, а також поєднують із сучасними жанрами (наприклад, класика + джаз), що відкриває нові можливості для популяризації серед учнів.

Таким чином, класична західноєвропейська музика є важливим інструментом для розвитку музичної культури учнів, сприяючи їхньому естетичному, інтелектуальному й емоційному збагаченню.

Щоб слухання фуг, і прелюдій Баха, симфоній, сонат Бетховена, Брамса, та інших композиторів могло викликати в людині справжню естетичне задоволення, вона повинна розуміти мову творів, тому потрібно вже в ранішньому віці давати учням можливість слухати доброї музики. Хочеться доторкнутися до творчості двох найгеніальніших представників класичної музики Вольфганг Амадей Моцарт (1756-1791) - геніальний Австрійський композитор - класик, чия творчість стала найважчим художнім підсумком всієї музичної культури 18 ст. Творчість моцарта відзначається надзвичайною шириною та різноманітністю. Його чудовий талант з однаковим успіхом проявився в різних музичних жанрах

1. В серйозній і комічній опері: «Дон Жуан», «Весілля Фігаро», «Чарівна флейта»;
2. В суворих і урочистих месмах і «реквіємі»;
3. У віртуозних скрипкових і фортепіанних сонатах і концертах;
4. В поетичних симфоніях, особливо в симфонії соль мінор;

Твори Моцарта користуються широким визнанням народів усього світу і зараз. Так що можна сказати що його творчість є одним із сучасних напрямів музичного мистецтва. Музика Моцарта відіграє велику роль у формуванні музичної культури учнів.

Творчість геніального Німецького композитора Людвіга ван Бетховена (1770-1827) Одна з вершин світової музичної культури, справжня епоха в історії розвитку музики, наймогутніше досягнення і завершення класицизму і початок романтизму в музиці.

Життєвий девіз Бетховена «Через боротьбу до перемоги!»

Музика його могутня та революційна, вольова та мужня.

Героїчні образи тісно переплітаються з змістовними ліричними образами, глибоко розкриваючи внутрішній духовний світ людини.

Бетховена написав 9 симфоній, 5 фортепіанних і 1 скрипковий концерт, 32 сонати для фортепіано, музику до багатьох драматичних творів, увертюри. Найкраща його увертюра «Егмонт» написана до однойменної трагедії В. Гете.

Уся музика Бетховена пронизана сучасністю нашого теперішнього життя, і відіграє велику роль у формуванні музичної культури учнів. Ці учні котрі знають класичну західноєвропейську музику, люблять її можуть не боятися впасти до захоплення якоїсь посередньої музики, власне ця музика йде по всій планеті і являється найсучаснішою.

Класична західноєвропейська музика є потужним засобом розвитку музичної культури учнів. Її вивчення сприяє гармонійному розвитку особистості, вихованню естетичного смаку й духовності. Використання класичних творів у навчальному процесі збагачує уявлення учнів про світову культуру та допомагає розвивати їхню музичну ідентичність.

1.3 Українська класична музика

Українська класична музика є багатогранним явищем, що увібрало в себе національні традиції, фольклор, та досягнення світової музичної культури. Вона охоплює різні жанри та стилі, які розвивалися від доби Київської Русі до сучасності.

Українська класична музика відіграє ключову роль у формуванні музичної культури учнів, адже:

- Вона розкриває багатство української національної ідентичності.
- Дозволяє учням зрозуміти зв'язок між народною культурою та професійним мистецтвом.
- Сприяє формуванню естетичного смаку, моральних та духовних цінностей.

Історія розвитку української класичної музики

Витоки

Класична музика в Україні бере початок із духовних піснеспівів Київської Русі. Києво-Печерська Лавра була центром створення і поширення канонічних хорових творів, зокрема знаменного розспіву. Величезний вплив мав впроваджений у XVI столітті партесний спів – багатоголосся, яке стало основою для подальшого розвитку хорової музики.

Бароко та класицизм

Епоха бароко (XVII-XVIII століття) ознаменувалася творчістю композиторів, таких як Микола Дилецький, який написав “Граматику музикальну” – перший музично-теоретичний трактат у Східній Європі. У цей період українська музика наблизилася до західноєвропейських стандартів, але не втратила зв’язку з народною творчістю.

Романтизм (XIX століття)

Романтизм розвинув традиції, започатковані у XVIII столітті. Провідними композиторами цієї доби були:

- Микола Лисенко – “батько” української класичної музики, який поєднував фольклорні мотиви із європейськими формами. Його опери “Наталка Полтавка” та “Тарас Бульба” – шедеври української класики.
- Семен Гулак-Артемівський – автор першої української опери “Запорожець за Дунаєм”.

XX століття

Українська класична музика цього періоду охоплює широкий спектр жанрів – від симфонії до хорових творів.

- Лев Ревуцький, Борис Лятошинський, Валентин Сильвестров – видатні композитори, що розвивали національну традицію в умовах радянської дійсності.
- Мирослав Скорик – автор легендарної “Мелодії”, яка стала символом української душі.

Роль української класичної музики в музичній освіті

Українська класична музика активно використовується у шкільній програмі, особливо у рамках НУШ. Вона допомагає учням усвідомити важливість власної культурної спадщини та сформувати глибокий емоційний зв'язок із музикою.

Твори для слухання

У шкільній програмі використовуються твори українських композиторів для формування у дітей музичного слуху та аналітичного мислення. Наприклад:

- “Козацький марш” Лисенка, що знайомить учнів із традиціями народного героїзму.
- “Мелодія” Скорика, яка пробуджує емоційну глибину.

Виконання творів

Через спів хорових творів Лисенка, колядок і щедрівок учні засвоюють красу української багатоголосої традиції. Це розвиває вокальні навички та колективізм.

Інноваційні підходи у використанні української класичної музики

- Інтеграція з іншими видами мистецтва: створення мультимедійних презентацій на основі симфоній чи опер.
- Проектна діяльність: дослідження життя та творчості композиторів.
- Імпровізація: сучасне аранжування українських класичних творів (наприклад, оркестрування творів Лисенка у стилі джазу чи року).

Українська класична музика як основа національної свідомості

Через українську класичну музику учні усвідомлюють своє місце у світовій культурі. Це не лише естетичний досвід, але й формування патріотизму, гордості за свій народ, його історію та культуру.

Спираючись на те позитивне що є в історії розвитку музичного виховання учнів, треба розглядати музичне мистецтво, як органічну частину життя. Треба допомогти учням правильно орієнтуватись в

потоці музичної інформації. Найголовніше це спілкування з високохудожнім музичним мистецтвом. Доречно було б познайомити учнів з такими композиторами, передвісниками класичної української музики, і це: Бортнянський Д. С., та Маркевич М. А.

Бортнянський Д. С. - видатний композитор і музичний діяч (1751 - 1825), народився в місті Глухові (нині Сумська область). Завдяки винятковим музичним здібностям і прекрасному голосу, семирічного хлопчика було зараховано до капели М. П. Полторацького. Потім він вивчався у відомого Італійського композитора Б. Галуппі. За 10 років перебування в Італії, він став відомим композитором. Там він пише опери: “Креонт”, “Алкід”, “Квінт Фабій”, що з успіхами йшли на сценах Венеції. Повернувшись додому, став придворним капельмейстером. Виступає як клавесиніст, пише музику до святкових вистав. В цей час створює ряд клавірних сонат, три опери “Свято сеньйора”, “Сокіл”, “Син суперник”, та багато камерних п'єс. У 1796р Бортнянський призначається керівником придворної співацької капели. Хорові концерти, створені ним в цей час - одна з вершин вітчизняної музичної культури. В наш час звучать його хорові твори та фортепіанні сонати.

Маркевич М. А. (1804-1860) увійшов до історії української культури як етнограф, історик, поет, композитор та піаніст. Композиторська діяльність Маркевича пов'язана з розвитком жанру пісні - романси. Зразком його ранньої романсовою творчістю є солоспів “Сирота” - на слова Т. Г. Шевченка. Великий Кобзар був у дружніх стосунках Маркевичем і присвятив йому одну з своїх поезій. Збірка фортепіанних народних пісень видана Маркевичем у 1840 р, кладе початок цієї лінії в українській фортепіанній музиці, яка характеризується зверненням до народної пісні, з метою її популяризації.

І ці композитори являються прообразами нового ступеню в розвитку української класичної музики.

Лисенко М. В. (1842 - 1912) великий український композитор - класик, основоположник української, національної музичної школи. Свою широку творчу роботи композитор тісно поєднував з громадською і виконавською діяльністю. Він був організатором і диригентом великих хорових ансамблів, з якими виїжджав у концертні поїздки по Україні, пропагуючи українську народну пісню.

Народна пісня для Лисенка, завжди була невичерпним джерелом, з якого він черпав своє натхнення. Неоціненна його заслуга в художній обробці народних пісень.

Музичне спадщина Лисенка відзначається жанровою багатоманітністю. Він написав 11 опер, які утвердили і збагатили жанри української оперної музики. Це героїко-патріотична народна, музична драма: “Тарас Бульба”, лірико-побутова опера “Різдвяна ніч”, лірико-комічна опера “Наталка Полтавка”, сетерична опера “Енеїда”. Три дитячі опери: “Зима і весна”, “Пан-Коцький”, “Коза-дереза”.

Хочеться трішки більше приділити часу опера “Коза-дереза” на сюжет відомої української казки. Музика опери побудована так що всі ролі в ній можуть виконувати діти. Дійовими особами виступають звірі. Композитор використав в опері багато українських, народних пісень. Так наприклад пісня вовчика “А я сірий вовчик” - за своїм мотивом нагадує українську музичну пісню “Ой під вишнею, під черешнею”, пісня є енергій, бадьора, молодіжна. Або пісня рака “А я рак, неборак”. Для його характеристики композитор використав українську народну пісню “І шумить і гуде”. Ця опера дуже весела, легка, танцювальна. Оперу і сьогодні любляють діти у учні молодших класів. Цінність цієї опери в тому що її можна створити і вдома і в школі - силами самих дітей.

Інструментальна музика Лисенка як і його оперні твори. повязана з народно-пісенною творчістю. Він створив перші фортепіанні музичні твори, які часто ґрунтувались на народно-пісенних та танцювальних

мотивах. Особливою популярністю користуються його рапсодії, “Елегія”, “Баркаролла”.

Великий вклад вніс композитор в розвиток, вокально-камерну музику, створивши цілий ряд чудових романсів, і дуетів на тексти І. Франка, Л. Українки, М. Старицького, А. Міцкевича ті ін. Кращими з них є романси: “Безмежнеє поле”, “Місяцю князю”, “Коли настав чудовий май”.

Можна також згадати видатного українського композитора і збирача музичного фольклору М. Д. Леонтовича (1877 - 1921). Він також є творцем класичної української музики, творче використовува все краще, що було в українській хоровій музиці до нього, і проклав шлях для дальшого розвитку хорового мистецтва. Творча спадщина Леонтовича складається в основному з хорових обробок українських народних пісень.

У творчості Леонтовича знайшли своє місце майже всі пісенні жанри.

Народні пісні бувають: епічні, трудові, сатиричні, побутові, обрядові, історичні, ігрові. Наприклад виконання ігрових пісень повязане з театроізованою дією у грі. Найулюбленішою і дуже популярною піснею Леонтовича в наш час є “Щедрик щедрик” яка виконується в школах, садочках, університетах, і також чоловічою капелю “Дударик”.

Вся ця музика і народна і класична звучить на нашому сучасному просторі, вона вчить і виховує учнів на прикладі самих добрих, позитивних взірцях музичної культури, нашого музичного всесвіту.

Тому ціль і роль у формуванні музичної культури учнів полягає в тому щоб вести їх у світ великого, високого музичного мистецтва, навчити учнів любити і розуміти музику, у всьому багатстві і різноманітності форм і жанрів.

Українська класична музика – це потужний інструмент формування музичної культури учнів. Її багатство, емоційна насиченість та глибокий зв'язок із національними традиціями дають можливість не лише пізнати красу музики, а й розвинути гармонійну особистість із високим рівнем духовності та національної самосвідомості.

РОЗДІЛ II. СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ НАРОДУ

2.1 Особливості сучасних музичних напрямів

Сучасне музичне мистецтво об'єднує безліч стилів, кожен із яких має свої особливості, естетичні цінності та культурні корені. Афро-американська музика, джаз, поп, рок, електронна музика та інші жанри відображають унікальні історичні, соціальні та культурні умови свого розвитку. Їхній вплив поширюється на емоційний, інтелектуальний і культурний світ людини, формуючи її музичний смак, світогляд і естетичні орієнтири.

1. Афро-американська музика

Афро-американська музика охоплює різноманітні стилі, які походять від культурного спадку африканських народів, привезених до Америки в умовах рабства. Головні елементи цієї музики – ритмічна багатогранність, вокальна експресія, колективне виконання та імпровізація.

- Спірічуелс і госпел: Ці жанри виникли з релігійних пісень афро-американських громад, виражаючи надію, віру та страждання. Спірічуелс містять просту мелодію та глибокий духовний зміст, а госпел

відрізняється потужними, емоційно насиченими вокалами та більш сучасними ритмами, часто супроводжувальними інструментами.

- Блюз: Блюз, що виник у кінці XIX століття, передає глибокі емоції, відображаючи переживання афро-американського народу. Мелодійні лінії та тривожні тексти створюють атмосферу печалі, самотності, але також надії. Блюз часто використовує 12-тактну форму та синкопи, що надає йому унікального звучання.

- Соул: Соул поєднує елементи блюзу, госпелу та ритм-н-блюзу, використовуючи насичені гармонії і емоційні тексти. Соул-музика відрізняється виразним вокалом, посиленими інструментами, такими як духові, що створюють емоційний і глибокий вплив на слухачів. Цей жанр став основою для багатьох інших стилів, як-от R&B і сучасний поп.

Афро-американська музика значно вплинула на світову музичну культуру, поширивши ритмічні структури, мелодійні ходи та стиль виконання, які стали основою для багатьох інших жанрів.

2. Джаз

Джаз виник на початку XX століття в Сполучених Штатах як злиття африканських та європейських музичних традицій. Основні риси джазу – імпровізація, складні ритмічні структури та гармонійна гнучкість. Джаз вплинув на розвиток сучасної музики завдяки своїй експресивності та інноваційним методам виконання.

- Нью-Орлеанський джаз: Це перша форма джазу, що характеризується колективною імпровізацією, де кожен інструмент виконує свою мелодійну лінію, створюючи багатопланову текстуру.

- Свінг: У 1930-х роках свінг став популярним стилем джазу з енергійним ритмом і великою кількістю духових інструментів. Свінг часто асоціюється з танцювальною культурою і веселоцями.

- Бібоп: У 1940-х роках з'явився бібоп – швидкий, технічно складний стиль, орієнтований на індивідуальність і майстерність музиканта. Це був протест проти комерціалізації джазу, і він потребував значних музичних знань та умінь.
- Фрі-джаз: Цей стиль, що виник у 1960-х, заперечує традиційні гармонійні та ритмічні структури, фокусуючись на повній свободі імпровізації. Фрі-джаз часто використовує нестандартні звуки та техніки, намагаючись виразити незвичайні емоції та внутрішній світ музикантів.

Джаз має глибокий вплив на культурний та соціальний розвиток, оскільки сприяє свободі самовираження, стимулює розвиток індивідуальності та толерантності до експериментів у мистецтві.

3. Поп-музика

Поп-музика – це стиль, орієнтований на масового слухача. Він зазвичай відзначається легко запам'ятовуваною мелодією, простою структурою та текстами, що часто розповідають про любов, радість або повсякденне життя. Популярна музика, яка з'явилася в 1950-х роках, постійно змінюється, вибираючи елементи з різних жанрів.

- Структура: Поп-пісні зазвичай мають куплетно-приспівну структуру, що робить їх легко запам'ятовуваними. Простота формату дозволяє пісням швидко поширюватися і завойовувати популярність серед широкого загалу.
- Продюсування: Поп-музика часто створюється за допомогою продюсерів, які контролюють звучання та якість запису. Використовуються студійні ефекти, зразки звуків, комп'ютерні програми для створення ритму і додаткових елементів.
- Вплив масової культури: Поп-музика впливає на стиль життя, моду, танцювальну культуру, формуючи смакові орієнтири.

Вона є частиною масової культури, створюючи простір для вираження цінностей сучасного суспільства та ідеалів молоді.

Поп-музика часто розглядається як засіб швидкого емоційного впливу на слухача, оскільки її ритми і мелодії легко сприймаються і запам'ятовуються.

4. Рок-музика

Рок-музика виникла в 1950-х роках як синтез ритм-н-блюзу, кантрі і рок-н-ролу, створивши потужну хвилю музичного та соціального протесту, особливо серед молоді. Основними особливостями рок-музики є енергійний ритм, акцент на гітарних рифах і вільний стиль виконання.

- Рок-н-рол: Рок-н-рол, який став основою для розвитку рок-музики, мав ритмічну основу і веселий характер, що заклав основу для молодіжної культури 1950-60-х років.

- Психоделічний рок: У 1960-х роках з'явився психоделічний рок, що використовував нові звукові ефекти і тексти, які акцентували увагу на внутрішніх переживаннях та психічних станах. Він асоціювався з контркультурою і відображав прагнення молоді до свободи.

- Хард-рок і хеві-метал: Ці стилі мають важкі гітарні рифи, гучне звучання та агресивний характер. Вони відображають силу і свободу, часто протестуючи проти соціальних норм і встановленого порядку.

- Альтернативний рок: У 1980-1990-х роках з'явився альтернативний рок, що поєднував різні стилі та підходи, звертаючись до соціальних проблем і внутрішніх переживань особистості.

Рок-музика стала символом свободи, енергії і самовираження, сформувала нові культурні орієнтири і стиль життя багатьох поколінь.

5. Електронна музика

Електронна музика виникла в другій половині ХХ століття, використовуючи синтезатори, семплери та інші електронні інструменти. Її розвиток був тісно пов'язаний з появою нових технологій.

- Техно: Техно з'явилося у 1980-х у Детройті і має швидкий, механічний ритм, часто з відсутністю мелодійної лінії. Цей стиль відображає урбаністичну естетику і характеризується мінімалістичним підходом.
- Хаус: Хаус-музика виникла в Чикаго та має танцювальний ритм, який легко повторюється і підходить для клубної культури. Застосовуються семпли, синтезатори, що додають композиціям простий, але ритмічно виразний характер.
- Ембієнт: Цей стиль створений для слухання, а не для танців, і має на меті створити атмосферу спокою або напруженості. Ембієнт часто використовує розмиті мелодії і повільні ритми, ідеально підходить для створення медитативного настрою.

Електронна музика відображає естетику технологічної епохи, створює унікальну атмосферу і впливає на емоційний стан слухача, занурюючи його в різні звукові ландшафти.

Кожен музичний стиль має свої унікальні характеристики, що відображають культурні, соціальні та історичні умови, в яких він виник. Вони формують не тільки естетичні вподобання, а й світоглядні позиції слухачів, надають їм інструменти для самовираження та розвитку. Ці стилі впливають на сучасне суспільство, формуючи нові культурні тренди та відображаючи ідеали різних поколінь.

2.2 Вплив сучасної музики на формування музичної культури учнів в процесі навчання в загальноосвітніх закладах

Аналізуючи вплив сучасної музики на формування музичної культури учнів, важливо детально розглянути шкільні програми НУШ (Нової української школи). Ця система підготовки є реформою української освіти, що має на меті не лише дати учням базові знання, але й сформувати в них культуру естетичного сприйняття музики, розвинути здатність до самовираження та вміння критично оцінювати твори сучасного музичного мистецтва. У НУШ великий акцент робиться на розвитку музичного слуху, розумінні стилів і жанрів, а також на залученні до музичних творів різних епох і культур.

Важливість сучасної музики в формуванні музичної культури учнів

Сучасна музика у програмах НУШ є інструментом для досягнення кількох важливих цілей:

1. Розвиток естетичного смаку: Сучасна музика допомагає учням формувати смаки, орієнтуючи їх на якісні, змістовні твори, які відображають світові тенденції.
2. Формування ідентичності: Учні пізнають українські та світові музичні твори, що дозволяє їм краще усвідомити свою національну ідентичність і відчутти єдність з глобальною культурою.
3. Засіб для самовираження: Сучасні музичні твори дозволяють учням через спів і слухання розвивати особисті музичні вподобання та здатність виражати власні емоції через музику.

Відомий викладач, професор Університету імені Б.Д. Грінченка - Олексюк О.М. працює над удосконаленням змісту завдань, форм роботи з розвитку музичної творчості підлітків, і зазначає «Сьогодні вчитель шукає свої напрямки у навчанні. Важливо не втратити головне - дитину,

як особистість, яка здатна розуміти і відчувати прекрасне за допомогою сучасної естрадної музики і обов'язково класичної музики» [23,56].

Після того, як відбулось приєднання освітнього простору України до освітньої Болонської системи в Україні почали розробляти методи інтерактивного навчання дітей різного віку в тому числі і підлітків у загальноосвітніх школах, в тому числі з музичного виховання. Розробленні широко використовують авторські програми викладання музики у різних вікових категоріях загальноосвітніх школах, розроблених Масол Л. М., Кондратевої Н. О. Лемешевої Н. А. Лобової О.О. та ін [226,27,28].

Актуальними є розробки Падалки Г. М. У виданнях якої є методичні розробки, обґрунтовані методологічні засади, принципи, педагогічні умови, методи викладання дисциплін з різних видів мистецтва.

Розробка змісту, завдань, форм роботи з розвитку музичної творчості підлітків необхідна для зацікавлення учнів такими видами музичної діяльності, як музичне аранжування, що безперечно зацікавить учнів буде спонукати їх до власної творчості та створення нового музичного продукту. Також цей вид музичної діяльності повинен розвивати у школярів любов до музики до сучасної музики.

Використання сучасної музики в шкільній програмі для різних класів можна простежити у багатьох сучасних навчальних програмах:

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) Наказ МОН від 08.02.22 №140

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» -для закладів загальної середньої освіти (авт. Івасюк О. М., Комаровська О. А., Власова В. Г., Гринишина Л. М., Кізілова Г. О., Лобова О. В., Назар Л. Й.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки

України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090)

Модельна навчальна програма «Музичне мистецтво. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ержейбет Фрінг, Діана Антал, Людвиг Гейдер, Юліанна Кіш, Лілія Корнейчук, Єлизавета Ференц) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795)

«Мистецтво. 6 клас» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти, створена на основі модельної навчальної програми «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) Наказ МОН від 08.02.22 №140

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» -для закладів загальної середньої освіти (авт. Івасюк О. М., Комаровська О. А., Власова В. Г., Гринишина Л. М., Кізілова Г. О., Лобова О. В., Назар Л. Й.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090)

Модельна навчальна програма «Музичне мистецтво. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ержейбет Фрінг, Діана Антал, Людвиг Гейдер, Юліанна Кіш, Лілія Корнейчук, Єлизавета Ференц) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795)

«Мистецтво. 6 клас» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти, створена на основі модельної навчальної програми

«Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

Проаналізувавши Модельну навчальну програму «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» -для закладів загальної середньої освіти (авт. Івасюк О. М., Комаровська О. А., Власова В. Г., Гринишина Л. М., Кізілова Г. О., Лобова О. В., Назар Л. Й.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090) ми виявили теми які розкривають застосування зразків сучасної музики, а саме переосмислення традицій в сучасному музичному світі, Традиційна музика в класичних, джазових та рок інтерпретаціях.

Джаз. Рок-музика. Ремейк. Кавер. Технічні винаходи для збагачення музичної мови. Позамузичні засоби у створенні музичного образу.

люзії і підсвідомі образи сюрреалістичної музики

Абсурд у музиці. Конкретна музика (з використанням побутових звуків, шу-мів, магнітофонної стрічки тощо).

«Вінілова» музика і мистецтво мікшування ді-джея.

Наприклад тема «**Мистецтво змінює уявлення про Україну і світ**» містить ряд уроків:

Київський авангард(Є. Станкович, М. Скорик, В. Сильвестров, В. Губа, Л. Грабовський, В. Рунчак).

Українська естрада.

Музика і політика.

Музика утверджує силу українського духу.

На уроках з даною тематикою відбувається знайомство з кращими зразками сучасного професійного та масового музичного мистецтва;

- дослідження особливостей музичної мови українських композиторів групи «Київський авангард»;

- знайомство розвитку української музичної естрадної культури.

- дослідження кращих зразків мистецьких творів рідного краю;

- аналіз та інтерпретація мистецьких жанрів та форм українського мистецтва сучасності;

- сприймання та аналіз улюблених українських творів мистецтва, визначення їх цінності;

- перегляд фото- та відеоматеріалів представлення українських митців/мисткинь на міжнародних фестивалях та конкурсах;

- передача враження від музики вербальними, художніми засобами, засобами ритмопластики та театралізації;

- створення власного плану заходів щодо покращення туристичного інтересу до мистецьких об'єктів рідного краю.

Приклад: М. Скорик “Мелодія”(див. додаток, ст 55)

Програми детально розроблені для кожного класу, з метою послідовного занурення учнів у музику та розвитку їхнього музичного слуху, критичного мислення та художньої уяви. Нижче наведено докладний опис того, як і які музичні твори використовуються в різних класах для співу та слухання.

1–4 класи: Початкова школа

На цьому етапі програма зосереджена на формуванні базових музичних навичок і слухацької культури. Учні знайомляться з українським фольклором, простими піснями, що легко співаються, та сучасними творами, адаптованими для дитячого сприйняття. Використовуються як українські народні пісні, так і твори українських сучасних авторів.

- Для співу:
 - Колискові пісні (наприклад, «Ой ходить сон коло вікон») – для створення теплих, м'яких емоцій, які допомагають дитині зрозуміти мелодійність.
 - Українські народні пісні («Веснянка», «Ой на горі та й жінці жнуть») – для розвитку почуття ритму і національного патріотизму.
 - Сучасні дитячі пісні від українських композиторів, як-от «Червона рута» Володимира Івасюка – для розвитку відчуття національної культури та любові до сучасної української музики.
- Для слухання:
 - Легкі класичні твори (наприклад, уривки з Моцарта, Бетховена) – знайомство з класичною музикою через прості, мелодійні композиції.
 - Твори Миколи Лисенка, Мирослава Скорика – для формування початкових навичок слухацької уваги та розуміння класичних українських музичних традицій.
 - Українські пісні сучасних композиторів – для адаптації до сучасного музичного мистецтва та розвитку вміння розрізняти жанри.

5–7 класи: Середня школа

На середньому етапі навчання учні починають знайомитися з різноманітними стилями та жанрами музики, а також аналізувати її естетичні й технічні особливості. Програма збагачується творами сучасних українських та іноземних виконавців, що дозволяє поглибити сприйняття музики та розвивати вміння розрізняти жанри й стилі.

- Для співу:

- Популярні українські естрадні пісні (наприклад, «Ой у лузі червона калина» у сучасній обробці) – для розуміння розвитку української естради.
- Патріотичні пісні (як-от «Україна – це ти» Тіни Кароль) – для формування почуття патріотизму, любові до своєї країни і гордості за національну культуру.
- Сучасні твори гурту «Океан Ельзи» – для розвитку емоційного сприйняття сучасної української музики та самовираження через спів.
- Для слухання:
 - Класичні твори (наприклад, Моцарт, Шопен) – для розвитку аналітичних навичок через слухання класики та її порівняння з сучасною музикою.
 - Твори з джазової музики – як, наприклад, композиції Луї Армстронга або Мілеса Девіса, що формують здатність слухача розуміти ритмічні та гармонічні особливості.
 - Західні популярні твори (наприклад, «Imagine» Джона Леннона) – для розуміння ролі музики як інструменту соціальних змін і культурного єднання.

8–9 класи: Старша школа

На цьому етапі програма орієнтована на аналіз різних музичних стилів і жанрів, а також на розуміння історії розвитку музики. Включаються твори з різних епох, жанрів і культур для розширення кругозору учнів та глибшого розуміння сучасної музики як частини глобальної культури.

- Для співу:
 - Твори сучасних українських авторів – наприклад, Джамали («1944»), що знайомлять з важливими історичними темами і викликають співпереживання.

- Пісні, що стали культурними символами – наприклад, «Червона рута» Володимира Івасюка у різних обробках – для розуміння розвитку музичних традицій.
- Твори рок-груп (як-от «Океан Ельзи» чи українських інді-гуртів) – для формування уявлення про рок-музику та її вплив на особистість.
- Для слухання:
 - Твори композиторів ХХ століття (наприклад, Прокоф'єв, Стравінський) – для ознайомлення з модерністськими тенденціями та експериментальними напрямками в музиці.
 - Сучасні зарубіжні композиції – наприклад, Queen, The Beatles, що мають велике культурне значення та історичну цінність.
 - Електронна музика та хіп-хоп (як-от Daft Punk, Kendrick Lamar) – для формування розуміння про сучасні жанри музики та її технологічні аспекти.

Програма НУШ прагне забезпечити розвиток критичного мислення, здатності аналізувати і порівнювати різні музичні явища. Залучення сучасної музики сприяє не лише розвитку навичок слухача, а й формуванню музичної культури в широкому сенсі. Через твори різних жанрів учні вчаться оцінювати музику з точки зору її художньої цінності, а не лише популярності.

Програма НУШ створює сприятливі умови для формування музичної культури в учнів, залучаючи до навчального процесу сучасні музичні твори, як українські, так і зарубіжні. Це дозволяє їм не лише розвивати музичні навички, а й формувати культурну ідентичність, усвідомлювати значення музики як мистецтва та здобувати навички, що необхідні для критичного аналізу та розуміння музичних творів.

2.3 Стан розвитку музичного мистецтва на сучасному етапі

Сучасний стан розвитку музичного мистецтва відображає стрімкі соціальні, культурні та технологічні зміни, які формують унікальний етап в історії музики. Сьогоднішня музика вирізняється високим ступенем різноманіття стилів, жанрів і форматів, а також широкими можливостями для творчості та комунікації, які надають цифрові технології. Це створює нові перспективи, а також виклики для музичного мистецтва, яке впливає на формування сучасної особистості та її культури.

1. Плюралізм музичних стилів і жанрів

Сучасний музичний ландшафт складається з безлічі різних стилів, які задовольняють широкий спектр естетичних і культурних потреб. Популярна музика, включаючи поп, рок, хіп-хоп, джаз, електроніку та інші жанри, займає центральне місце в повсякденному житті більшості людей, а кожен стиль знаходить свого слухача. Класична музика також зберігає значущість, особливо серед поціновувачів високої культури, хоча її аудиторія дещо зменшилася у порівнянні з минулими століттями. Різноманітність жанрів дозволяє кожній людині знайти музику, яка відповідає її особистим смакам, емоційному стану та ідентичності. Це впливає на формування соціальних груп, об'єднаних спільними музичними уподобаннями, а також сприяє зміцненню самосвідомості та самоідентичності, особливо серед молоді.

2. Глобалізація музики

Сучасні технології дали можливість слухати музику з будь-якої частини світу, сприяючи обміну міжкультурними цінностями. Наприклад, західна аудиторія активно знайомиться з корейською поп-музикою (К-поп), африканськими етнічними мотивами або індійськими ритмами. Глобалізація дозволяє музиці впливати на людей різних культур,

об'єднуючи їх і водночас збагачуючи різноманіття світової музичної культури.

Однак глобалізація також породжує деякі виклики, зокрема комерціалізацію музики, яка іноді зменшує художню цінність творів, фокусуючись більше на ринковій привабливості.

3. Розвиток технологій і їхній вплив на музику

Цифрові технології суттєво змінили процес створення, розповсюдження і сприйняття музики. З появою інтернету та стрімінгових платформ, таких як Spotify, Apple Music, YouTube, музика стала доступною для прослуховування практично будь-де і в будь-який час. Це суттєво змінило сприйняття музики – вона супроводжує людину у повсякденних ситуаціях, стаючи фоном для її діяльності.

Крім того, розвиток програмного забезпечення для створення музики надав можливість майже кожному стати музикантом чи продюсером, навіть без традиційної музичної освіти. Це сприяє розвитку аматорської музичної культури, де кожен може виразити себе через музику. Синтезатори, семплери, цифрові аудіо-робочі станції відкривають нові горизонти для експериментів, сприяючи розвитку електронної та експериментальної музики.

4. Вплив музики на соціальну активність і ідентичність

Сучасна музика часто стає інструментом соціальних змін та відображає проблеми, які хвилюють суспільство. Багато музикантів через свою творчість висловлюють ставлення до таких тем, як екологія, расизм, гендерна рівність, психічне здоров'я, соціальна справедливість тощо. Це робить музику інструментом для вираження соціальної активності та впливає на формування свідомості слухачів, особливо молоді.

Музика допомагає молодим людям знайти себе, сприяє їхній самоідентифікації, що є важливим на етапі становлення особистості. При цьому музика також формує морально-етичні погляди та естетичний смак, що залишається актуальним і в дорослому віці.

5. Музична терапія: вплив музики на психічне і фізичне здоров'я

Музична терапія набуває дедалі більшої популярності, оскільки доведено, що музика здатна позитивно впливати на психічне і фізичне здоров'я людини. Зокрема, дослідження показали, що музика може знижувати рівень стресу, поліпшувати настрій, підвищувати концентрацію і навіть стимулювати імунну систему.

Різні стилі музики використовуються для впливу на конкретні психоемоційні стани.

Наприклад, класична музика або звуки природи часто використовуються для розслаблення та зниження тривоги, тоді як більш ритмічна музика може стимулювати енергійність і мотивацію. Музична терапія активно використовується в роботі з людьми з депресією, тривожними розладами, посттравматичним стресовим розладом, а також з пацієнтами в реабілітаційних центрах.

3. Музика як психо-фізіологічний чинник впливу на особистість

Музика має здатність впливати на психофізіологічний стан людини завдяки унікальній властивості викликати емоційні переживання і фізичні реакції. Її ритм, мелодія, тембр, динаміка безпосередньо впливають на мозок і нервову систему, стимулюючи вироблення певних нейромедіаторів і гормонів.

1. Музика і емоційний стан

Музика здатна викликати широкий спектр емоцій – від радості до смутку, від натхнення до спокою. Це відбувається завдяки її впливу на

лімбічну систему мозку, яка відповідає за емоції. Наприклад, музика з повільним темпом і низькою тональністю зазвичай сприяє заспокоєнню і релаксації, тоді як швидкі ритми та високі ноти можуть підвищувати збудженість і енергійність.

2. Музика і фізіологічний стан

Вплив музики на фізіологічні реакції організму також значний. Вона може прискорювати або сповільнювати пульс, регулювати тиск, змінювати рівень гормонів. Зокрема, мелодії, що викликають позитивні емоції, сприяють виробленню ендорфінів (гормонів щастя), що позитивно впливає на самопочуття.

Музика також використовується для покращення фізичних показників, наприклад, у спорті. Енергійна музика під час тренувань допомагає спортсменам підтримувати ритм і підвищує витривалість.

3. Музика і когнітивний розвиток

Дослідження доводять, що заняття музикою стимулюють розвиток мозку, зокрема поліпшують пам'ять, увагу, просторове мислення і координацію рухів. Музична освіта також сприяє розвитку творчих здібностей і здатності вирішувати проблеми, що має позитивний вплив на загальний інтелектуальний рівень особистості.

Сучасний стан розвитку музичного мистецтва відображає складні соціальні, культурні та технологічні процеси, які відкривають нові можливості для творчості, самовираження і культурного обміну. Музика залишається важливим психофізіологічним чинником, здатним впливати на емоційний, фізичний і когнітивний стан людини. Вона формує сучасну особистість, її естетичні смаки, соціальні та моральні орієнтири, допомагає у самопізнанні та сприяє гармонізації внутрішнього світу, що підкреслює її незамінну роль у сучасному суспільстві.

ВИСНОВКИ

Музичне мистецтво, як феномен культури, завжди відіграло важливу роль у формуванні особистості, впливаючи на емоційний, духовний, інтелектуальний і соціальний розвиток людини. У наш час його вплив стає ще більш актуальним, оскільки сучасне суспільство перебуває у постійному русі, стикається з глобалізаційними викликами, швидким розвитком технологій і зростаючою роллю інформаційних ресурсів. В умовах такого динамічного середовища музика, як універсальний засіб комунікації та вираження, відіграє унікальну роль у формуванні культурної ідентичності та світогляду молодого покоління. На основі аналізу різноманітних аспектів, що розглядаються у межах дослідження сучасних напрямів музичного мистецтва та їхньої ролі у формуванні музичної культури учнів, можна дійти наступних узагальнень:

1. Музичне мистецтво, починаючи з найдавніших часів, мало сильний вплив на духовний та інтелектуальний розвиток особистості. Українська та західноєвропейська музика, від народних витоків до класичних зразків, формують глибокі емоційні переживання, виховують художній смак і вчать цінувати красу та гармонію світу.

- Українська музична традиція, яка включає багатство пісенного, хорового, танцювального мистецтва, створює фундамент для формування національної ідентичності учнів. Вона передає історичний досвід і культурні цінності, збагачуючи духовний світ особистості.

- Західноєвропейська класична музика, будучи основою світової музичної культури, розвиває інтелектуальне мислення через знайомство з досконалими формами (соната, симфонія, фуга) та багатством гармоній. Її вивчення сприяє розвитку музичного слуху, розуміння художніх стилів і культурної взаємодії між народами в роботі про сучасну музику.

2. Сучасні напрями музичного мистецтва мають як позитивний, так і негативний вплив. З одного боку, вони забезпечують доступність музики, інтерактивність і залученість молоді у творчий процес. З іншого боку, масова музична культура часто орієнтована на комерційний успіх, що може сприяти зниженню художнього рівня творів.

- Сучасна українська музика (поп-музика, електронна, рок, фольк-ф'южн) відкриває нові можливості для творчості, поєднуючи традиційні мотиви з інноваційними підходами. Такі колективи, як “ДахаБраха”, “Онука”, “The Hardkiss”, популяризують українську музичну культуру серед молоді, залучаючи її до дослідження етнічних коренів.

- Масова музика: важливість критичного підходу до її сприйняття, аналізу текстів і музичних засобів виразності для виховання усвідомленого ставлення до культури.

3. Пісенна культура є основою музичної освіти, оскільки вона найкраще підходить для масового залучення учнів до музичного мистецтва.

- Українські народні пісні формують національну свідомість, навчають історії та традиціям через мелодії та тексти.

- Класичні солоспіви розвивають у дітей художній смак і вокальну майстерність, стимулюючи інтерес до академічного виконавства.

Хоровий спів має велике значення для розвитку колективності, дисципліни, емоційної виразності.

- Українська хоровий спадщина (твори Лисенка, Леонтовича, Стеценка) є багатим джерелом для патріотичного та духовного виховання учнів.
- Сучасні хорові проєкти (на кшталт “Щедрик у новій обробці”) допомагають поєднувати традицію із сучасністю, залучаючи молодь до співтворчості.

Танцювальні жанри (гопак, козачок, вальс, марш, полька) формують у дітей почуття ритму, розвивають рухливість і викликають емоційне піднесення.

- Інтеграція танцювальних елементів у шкільну програму допомагає зробити уроки музики більш інтерактивними, поєднуючи слухання, виконання та рухову активність в роботі про сучасну музику.

4. Музика 21 століття сягла колосального впливу на формування світогляду людства та молоді зокрема. Музичні напрямки, стилі та жанри втручаються в життя всіх без винятку поколінь, національностей, прошарків суспільства. Завдяки техніці аудіо- та відеозапису спілкування з музикою стало можливим в будь-яких умовах. Тому, сучасна школа не може залишатися відстороненою від цього питання. Музика, як один із сильних засобів емоційної дії, може встановлювати цілісність внутрішнього світу людини, може зіграти значну роль у формуванні людини нового часу, у виробленні системи цінностей, відповідних до сьогоденного дня.

5. Шкільні програми з музичного мистецтва (зокрема, в рамках НУШ) відіграють важливу роль у формуванні музичної культури учнів.

Завдяки вдало підібраним творам для співу й слухання, школярі знайомляться з різними жанрами, стилями та епохами музики, що сприяє їхньому всебічному розвитку.

- Ключові аспекти програми: розвиток вокальних навичок, слухання й аналіз музики, імпровізація, творчі проєкти.
- Недоліки: обмежений час на вивчення музики, недостатній акцент на сучасних напрямках та міжкультурній взаємодії.

Педагогічна практика показала, що використання різноманітних форм і методів викладання музики (груповий спів, гра на інструментах, інтерактивні завдання) сприяє активному залученню учнів до творчого процесу. Включення у репертуар творів різних жанрів – від класичних до сучасних – стимулює інтерес школярів до музичного мистецтва та формує естетичний смак.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексюк А. М. Теорія та практика музичної освіти: навчальний посібник. – Київ: Знання, 2018. – 256 с.
2. Антонюк Л. І. Українське музичне мистецтво: Історія, розвиток, перспективи. – Львів: Світ, 2020. – 312 с.
3. Барвінський В. А. Українська класична музика: навчальний посібник. – Харків: Ранок, 2019. – 184 с.
4. Білоусова Т. В. Психологія музичного розвитку дитини. – Київ: Літера, 2019. – 194 с.
5. Борисова І. С. Музичні жанри та їхнє значення для виховання. – Київ: Освіта, 2019. – 186 с.
6. Гнедич С. М. Музика і емоційний розвиток особистості. – Київ: Академія, 2017. – 220 с.
7. Горбенко Т. К. Музична освіта в умовах НУШ: нові перспективи. – Львів: Світ, 2020. – 276 с.
8. Гребенюк Л. В. Твори для учнівських хорів: методичні аспекти. – Харків: Культура, 2021. – 212 с.
9. Григорович С. С. Методика використання хорової музики на уроках музики в школі. – Харків: Прапор, 2018. – 238 с.
10. Гудков В. І. Історія світової музичної культури. – Харків: Прапор, 2021. – 348 с.
11. Дев'ятова Н. О. Роль танцю в музичному вихованні. – Київ: Вища школа, 2017. – 168 с.

12. Демченко Ю. В. Сучасні напрямки в музичній освіті. – Харків: ХДАК, 2017. – 258 с.
13. Дмитрієв А. В. Музична культура як елемент загальної культури. – Харків: Прапор, 2021. – 232 с.
14. Дорошенко О. В. Музична культура України: історія та сучасність. – Київ: Либідь, 2021. – 248 с.
15. Єрмоленко, Н. О. Сучасні підходи до музичного виховання. – Київ: Либідь, 2020. – 196 с.
16. Жукова, О. М. З історії світової хорової музики. – Київ: Наукова думка, 2021. – 330 с.
17. Іванова, В. В. Сучасні тенденції в розвитку класичної музики. – Київ: Літера, 2019. – 276 с.
18. Капінус, О. В. Музичне виховання в контексті міжкультурних зв'язків. – Львів: Літера, 2020. – 310 с.
19. Колесник, І. В. Український музичний фольклор та його роль у сучасній музиці. – Львів: Світ, 2020. – 276 с.
20. Леонтович, М. Твори для хору та ансамблю. – Київ: Музична Україна, 2017. – 272 с.
21. Левченко, І. П. Теорія музичних стилів і форм. – Львів: Літера, 2017. – 324 с.
22. Лисенко, М. І. Музика для дітей: навчальний посібник. – Київ: Музична Україна, 2016. – 288 с.
23. Маслов, С. І. Вплив сучасних музичних стилів на освіту. – Харків: Світ, 2018. – 192 с.
24. Мельник, Т. В. Українська музична культура ХХ століття. – Київ: Ніка-Центр, 2019. – 324 с.
25. Мосенков, В. М. Музика в освіті: теоретичні та практичні аспекти. – Київ: УМК Вища школа, 2015. – 200 с.

26. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) Наказ МОН від 08.02.22 №140

27. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» -для закладів загальної середньої освіти (авт. Івасюк О. М., Комаровська О. А., Власова В. Г., Гринишина Л. М., Кізілова Г. О., Лобова О. В., Назар Л. Й.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090)

28. Модельна навчальна програма «Музичне мистецтво. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ержейбет Фрінг, Діана Антал, Людвиг Гейдер, Юліанна Кіш, Лілія Корнейчук, Єлизавета Ференц) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795)

29. «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

30. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) Наказ МОН від 08.02.22 №140

31. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» -для закладів загальної середньої освіти (авт. Івасюк О. М., Комаровська О. А., Власова В. Г., Гринишина Л. М., Кізілова Г. О., Лобова О. В., Назар Л. Й.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090)

32. «Мистецтво. 6 клас» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти, створена на основі модельної навчальної програми

«Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

33. Панченко, О. В. Музичні традиції та сучасні тенденції в українській музиці. – Київ: Наукова думка, 2017. – 312 с.

34. Петров, О. І. Музичне мистецтво в освітньому процесі. – Київ: Музична Україна, 2018. – 310 с.

35. Рибаків, І. Г. Пісня як жанр музичного мистецтва. – Львів: Культура, 2016. – 320 с.

36. Родіна, О. С. Музичне виховання в сучасній школі. – Київ: Освіта, 2018. – 180 с.

37. Сенік, І. П. Інноваційні методи в музичній освіті. – Львів: Культура, 2020. – 256 с.

38. Скрипник, О. М. Музика і культура: взаємозв'язок та вплив. – Київ: Вища школа, 2021. – 328 с.

39. Стеценко, М. В. Твори для хору. – Київ: Наука, 2019. – 304 с.

40. Тимошенко, І. П. Музичне мистецтво України в контексті культурної освіти. – Харків: Прапор, 2017. – 150 с.

41. Шевченко, Л. А. Методика навчання музики в школах. – Київ: Вища школа, 2018. – 310 с.

42. Шевченко, Н. В. Музичне виховання дітей через пісню. – Київ: Освіта, 2019. – 184 с.

43. Шпитальник, В. О. Історія української класичної музики. – Київ: Наукова думка, 2016. – 256 с.

44. Черняхівський, В. В. Музичні форми і стилі в історії. – Харків: Музична Україна, 2020. – 372 с.

45. Червоненко, Л. В. Музичне виховання в шкільній практиці. – Львів: Культура, 2018. – 240 с.

46. Шевченко, Л. А. Методика навчання музики в школах. – Київ: Вища школа, 2018. – 310 с.

47. Ярмак, Н. В. Вступ до музичної культури. – Київ: Вища школа, 2020. – 202 с.

ДОДАТКИ

Ой кум до куми залицявся

Piacevole, leggiero

The musical score is written on five staves in a single system. It features a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a common time signature (C). The melody is simple and rhythmic, with lyrics written below the notes. The lyrics are: "Ой кум до куми за-ли-цяв - ся, по-сі - я - ти ко-но-пель-ки о - бі-цяв - ся . Він сі - яв, при-сі-вав, при-сі-ва - ю - чи ка-зав: -Ти, ку-ма, ти, ду-ша, ти кру-гом, ку - ма, ох і хо-ро-ша ! / ох і хо-ро-ша !".

1. Ой кум до куми залицявся,
Посіяти конопельки обіцявся .
Він сів, присів,
Присіваючи казав:
- Ти, кума, ти, душа,
Ти кругом, кума, ох, і хороша !
2. Ой кум до куми залицявся,
Вибирати конопельки обіцявся .
Він брав, вибирав,
Вибираючи казав:
- Ти, кума, ти, душа,
Ти кругом, кума, ох, і хороша !
3. Ой кум до куми залицявся,
Змолотити конопельки обіцявся .
Він їх молотив,
Молотячи говорив:
- Ти, кума, ти, душа,
Ти кругом, кума, ох, і хороша !

29. ЗАПОВІТ

Слова Т. ШЕВЧЕНКА

Музика Г. ГЛАДКОГО
Обробка К. СТЕЦЕНКА

Sostenuto

Як у-мру, то
Як у-мру, то

pp

cresc.

по - хо - вай - те ме - не на мо - ги - лі, се - ред сте - пу

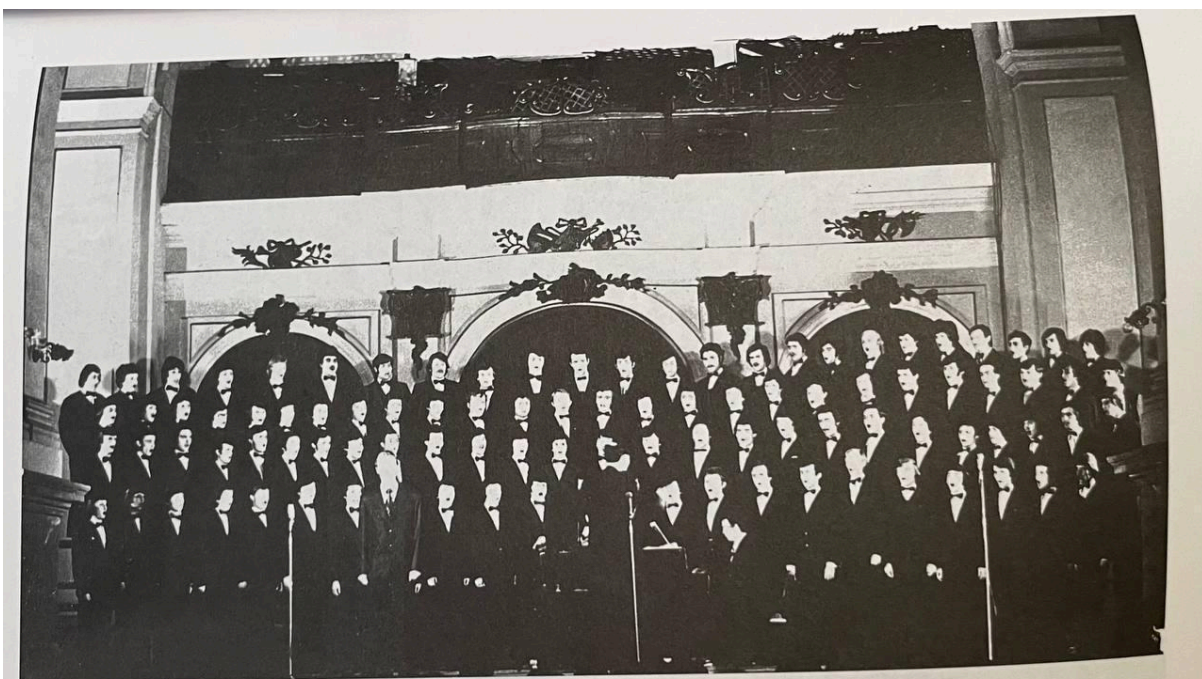
cresc.

ши - ро - ко - го, на Вкра - ї - ні ми - лій, ми - лій.

1. 2.

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.

Поховайте та вставляйте,
Кайдани порвіть
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

Творчий звіт хору. Органний зал.

Мелодія ля-мінор для скрипки і фортепіано

Мирослав Скорик

Adagio

Скрипка

Piano

5

Скр.

Pno.

8

Скр.

Pno.

11

Скр.

Pno.

І клас
1. ГОПАК
Український народний танець

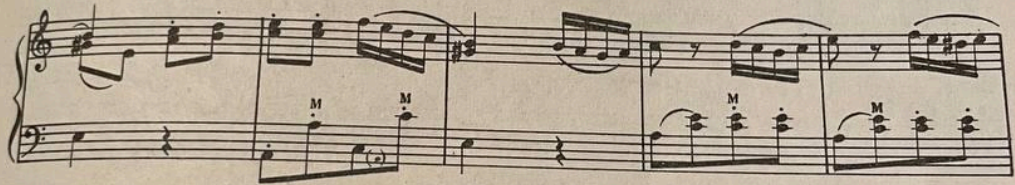
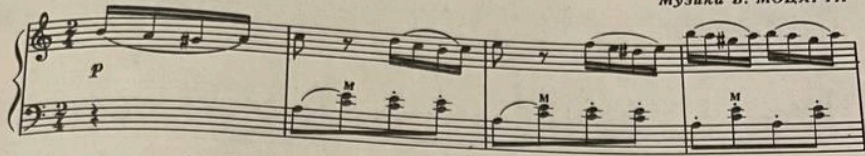
Обробка С. ЧАПКІЯ

Allegro

71. РОНДО В ТУРЕЦЬКОМУ СТИЛІ
(Уривок)

Allegretto

Музика В. МОЦАРТА

72. УВЕРТЮРА

з музики до трагедії В. Гете „Егмонт“ Музика Л. ВЕТХОВЕНА

Sostenuto ma non troppo

marcato

Ad. *

rit.

ff

p

pp

espressivo

pp

cresc.

Allegro

rit.

p

ff

